

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

II. De Pœnis Ecclesiæ Temporalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

ARTICULUS II.

De Pœnis Ecclesiæ
Temporalibus.

SUMMARIUM.

21. *Vindicativa pena sunt I. Pecuniaria:*
22. *Quas iudex etiam Ecclesiasticus imponere:*
23. *Non tamen sibi applicare potest:*
24. *Nisi ipse sit pauper.*
25. *II. Verberatio.*
26. *III. Tortura: cui etiam clerici, sed rariùs subiiciuntur.*
27. *IV. Exilium, seu relegatio extra diœcesim.*
28. *V. Detrusio in arctum Monasterium.*
29. *Cui trirremium & alia pena succedunt.*
30. *VI. Carcer: qui aliquando solius custodia,*
31. *Aliquando pena causâ, & perpetuus adhibetur.*
32. *VII. Ergastulum.*
33. *VIII. Confiscatio bonorum: qua sicut partim Ecclesiastico, partim Seculari cedunt.*

21. **D**E Vindicativis, ut initiò monui, & iis solummodò Pœnis hic sermo erit, quæ proditæ Jure Ecclesiastico, aut hujusmodi tribunalium praxi magis sunt receptæ: cujusmodi sunt

Primò Pecuniariæ: quæ, an ab Episcopis & aliis iudicibus Ecclesiasticis infligi valeant, dubium oritur ex *c. Irrafragabili* 13. §. *fin. de Offic. Ordin. c. Ut clericorum* 17. *de Vita & honest. & c. Licet* 3. *hic*, quibus textibus ejusmodi pœnarum exactio prohibetur ex ratione;

ne in pœnis irrogandis turpem quaestum confectari videantur: atque, ut Isidorus ait, citò violetur Justitia; cum nullam reus pertimescat culpam, quam numeris redimi posse, credit, *can. Pauper*, 11. q. 3.

Sed ista non obstant, quò minus tales etiam pœnæ clericis: & si crimina Ecclesiastici aut Mixti fori sit, etiam laicis Episcopus, istius Vicarius Generalis & similes Ecclesiastici iudices infligant. Hoc certè cum Panormit. *in c. Licet* 3. n. 8. Covarruvia *Lib. 2. Var. cap. 9. n. 8. Claro* §. *fin. q. 8. n. 5. & VV. aliis defendunt Barbofa* *in c. Licet* *cit. n. 2. Fagn. ibid. n. 97. Farinac. Prax. Criminal. q. 19. n. 51. Felicianus Oliva p. 2. de Foro Ecclesi. q. 9. n. 1. & alii RR. Interpp. ac DD. id defumantes ex* *can. Statuimus*, 16. q. 1. *can. Si vos*, 23. q. 5. *c. Dilectus* 18. *de Offic. Ordin. c. Postulasti* 14. *de Judicis c. In Archiepiscopatu* 4. *de Raptorib. & praxi ubique recepta. Imò pecuniariam aliquando præ aliis pœnis infligendam, suadet ratio; quòd à delinquentibus sæpe magis, quàm aliæ, timeatur.*

Neque hujusmodi pœnæ locus tantum est iis casibus, quibus ea Jure vel statutò Synodali decreta, aut legitime præscriptâ Curia praxi recepta: sed etiam, cum pœnæ definitio arbitrio iudicis permittitur, *arg. c. Cum causa* 4. *de Offic. deleg. citè. Fagnanus n. 11. & 12. & Oliva n. 2.*

Contra eas allata non admodum urgent in pœnis pecuniariis, quas Ecclesiastici iudices non causâ correctionis, & ex Charitatis vel Justitiæ zelo: sed in iis tantum, quas ex avaritia & lucri cupiditate, non piis applicandas usibus, sed burfæ suæ inferendas, aut judiciariò Ordine non observatò, imponunt, ut *in c. Licet* *citè*, notant Panormit. n. 5. & Barbofa n. 2. Sed hinc ulterius

Dubium

23. Dubium & magnæ in praxi considerationis quæstio nascitur, an ergo Episcopus vel alius iudex Ecclesiasticus ejusmodi poenas sibi applicare non possit. In qua frequentissimò DD. calculò quondam recepta fuit distinctio *cit.* Covarruvia n. 9. poenæ quidem pecuniariæ, lege, statuto vel consuetudine definitæ, in propriis ipsius usus conversionem permittentis: nisi eam alteri præfertim certæ causæ piæ applicari ejusmodi statuto sancitum, aut usu receptum; vel ea pro damni aut injuriæ resarcitione hanc aut illud passis sit applicanda: quas limitationes rectè addit *cit.* Oliva n. 13, & 17. eam verò, quæ arbitriò iudicis imponitur, non ipsi, sed aliis & piis tantùm usibus applicari posse tradentis, ex ratione; quòd posterioris duntaxat: non etiam prioris in propriis usus applicatio avaritiæ suspicionem præbeat hòc ipsò, quòd illa autoritate legis vel statuti; ista verò iudicis arbitriò decernatur.

Verùm huic distinctioni, licet veteri procedat, locus tamen non est novissimo Jure S. Synodi Tridentinæ: cujus PP. ad tollendam omnem avaritiæ suspicionem multas pecuniarias, eò ipsò, quòd exactæ sint, indistinctè, non Episcopo vel cameræ Episcopali: sed *Piis locis* aut causis *ibi existentibus* voluerunt applicari, *Sess. 25. cap. 3. de Ref.* quod eum Quaranta in *Summa Bullar. V. Pæna*, aliis DD. & Cardinal. S. Concilii Interpp. declarationibus adductis, tradunt Barbofa *de Offic. & potest. Episc. alleg. 107. n. 19.* & Diana p. 10. *tract. 8. resol. 2. §. At hæc omnia.* Neque obstat contraria consuetudo; quia S. Concilii decretum observatur à majori & meliori parte Episcoporum: à quibus multas & poenas pecuniarias omnes in pios usus converti, testis est *cit.* Diana *resol.*

24. 3. pr. Calu tamen, quò Episcopus el-

set pauper, ejusmodi poenas statuto dicecesanò (aliis tamen, quàm clericis concubinariis aut non residentibus) impositas propriis ejus usibus applicari posse, tradunt, & memoratæ S. Congregat. declarat. firmant *cit.* Barbofa in Trident. *cap. 3. cit. n. 25.* & Oliva n. 16. ubi tamen hoc in Hispaniæ & Lusitaniæ, & Diana *resol. 5. in fine* in Sicilia (addi possunt in plerisque Germaniæ nostræ) Episcopis, quòd redditibus abundant, non procedere, advertunt.

Secundò, Verberatio sive flagellatio, 25. juxta *c. 1. de Calumniat.* & dicta *Tit. 25. n. 4. & 5.* At moderata; ne in sanguinis vindictam transire videatur, *c. In Archiepiscopatu cit.* Quam tamen poenam, licet clericis infligi Jure possit, à curiis Episcopalibus Hispaniæ, Franciæ, & Lusitaniæ recessisse, testes sunt Clarus *§. fin. q. 70. n. 2.* & Oliva *l. cit. q. 10. n. 8.* eamque in Germaniâ nostrâ clericis alicubi inflictam, non meminì, me audire.

Tertiò Tortura: cui subijci clericos 26. posse, aliqui DD. negant exemplo prophana militiæ adscriptorum: qui cùm quæstionibus non subijciantur, *l. Militæ 8. C. de Quæstionibus*, his obnoxii etiam non erunt clerici, tanquam personæ militiæ cœlesti & non minùs privilegiatæ adscriptæ, secundùm Glossam in *l. cit. V. Panis*, & Everardum *Legal. arg. loco 56. n. 4.* Sed, licet hoc Juri Imperiali, *arg. l. cit.* & veteri Ecclesiæ disciplinæ conforme esse, ex Concil. Matifconens. *l. can. 19.* & Altifiodorens. *can. 33.* & Innocentii I. *Epist. 13.* satis constet: moderna tamen curiarum praxis clericos etiam in sacris constitutos ac sacerdotes à tortura non eximit, eosque, si de enormibus criminibus diffamati atque suspecti sint, quæstionibus subijci posse, aliis DD. allegatis tradunt Farinacius *Prax. Criminal. q. 4. n. 7.* & Guazinus

zinus *Defens. Reor. 33. cap. 10. n. 3.* qui tamen ob præsumptionem integritatis & innocentie, in sacri Ordinis & status dignitate fundatam & delictum excludentem, ad clericorum torturam delicti graviora & urgentiora, quàm ex quibus laici torqueri solent, indicia: imò Farinac. *n. 9.* ultra indicia, contra hos sufficientia, aliquam delicti aut personæ infamiam requirunt: & præterea eos præsertim Sacerdotes, propter istius Ordinis dignitatem, cui summa reverentia debetur: & propter periculum excommunicationis, si modus excedatur, mitius, quàm laici solent, torquendos monet *n. 11.* cum Claro §. *fin. q. 64. n. 24. in sine & cit. Diaz. cap. 117. post n. 5.* Quamvis autem Jure antiquo clerici per ministros laicos torqueri nequiverint, de consuetudine tamen eorum torturam istis ab Episcopis demandari, iidem Farinac. *n. 14.* & Guazinus *n. 4.* notant, ex ea fortassis ratione, ob quam clericorum capturam, incarcerationem, verberationem laicis hodie committi, dictum est *Tit. 25. n. 5.*

27. Quartò, Exilium sive relegatio clerici extra diocesim, quam Episcopus: vel extra provinciam, quam Archiepiscopus decernere potest, *c. 1. cit. can. Cum beatus 8. in sine, dist. 45. & can. Quicumque 13. §. Plerique, 26. q. 5. Piafeci Prax. Episcop. p. 2. cap. 4. art. 5. n. 14.* Prælati etiam Regularibus subditos sibi religiosos, cum id, his delinquentibus, ad correctionem, aliorum exemplum, aut Monasterii tranquillitatem expedire videtur, exilio plecendi potestatem adstruit Rodriquez *Tom. 2. Q. Regular. q. 24. art. 1.* quòd in hos ipsi idem ferè, quòd in clericos diocesanos Episcopi possint. Quod si alicujus Religionis constitutionibus vel moribus receptum sit, tum ab ejus Prælato, si Religioso: imò & ab Episcopo, si clericis expulsi non tantùm diocesanos,

sed insuper civitatis & patriæ jura adimere & perfectum exilium decernere velint, brachium Seculare implorandum est, juxta *c. Si quis 2. junctâ Gloissâ, 12. Regis judicio, de Clerico Excommunicato Et. & Trident. Sess. 24. cap. 8. de Ref. quòd hujusmodi & perfecti exilii poena penes Ecclesiam non sit, Decius in c. Cùm non ab homine 10. de Judic. n. 13. & Barbosa in c. Si quis cit. n. 4.*

28. Quintò, Detrusio in arctum Monasterium: quæ olim in valde gravium delictorum reos clericos, prius depositos, imò & in laicos marces, aliquando etiam in fœminas, præsertim in adulterium vel stuprum lapsas, decerni consuevit, *can. Si qua monacharum, 27. q. 1. c. Pervenit 2. de Adult. c. Inter 10. in sine, de Purgat. Canon. c. Tue 6. h. c. Et. non quidem, ut editis Paupertatis, Castitatis, & Obedientia votis, profiterentur Religionem: sed ut in eo reclusi & ab omni mundana societate ac delinquendi occasionibus remoti, sub disciplina Monastica & poenitentia oneribus, vel perpetuo, *can. Si Episcopus 7. dist. 50. can. Si quis clericus 10. dist. 81. & c. Omnis 12. in sine, de Penit. & Remiss. vel ad quinquennium aut septennium, c. Sicut 6. §. fin. de Homicid. vel ad aliud majus minusve tempus præterita mala lugendò & quæ ad animæ salutem pertinent, cogitandò agendò que vitam extraherent, Farinac. cit. Prax. q. 119. n. 54. & Gonzalez in c. 1. de Regular. n. 10.**

29. Quamvis autem olim hujusmodi detrusionis usus fuerit satis frequens: cum tempore tamen; quòd facinorosos homines ad poenitentiam, intra sua claustra agendâ, Monasteria ultrò non recipere: & quòd eorum plurima, & Religiosi Ordines toti per privilegia Apostolica essent exempti, ad illos recipiendos compelli à diocesani Ordinariis, non possent, ut notat Diaz *Prax. cap. 55.* abiit in detursum:

rudinem: eique Romæ & in reliqua Italia transmissio ad tritemes, testibus *cit.* Farinacio *n. 55.* & Fagnano *in c. Cum non ab homine cit. n. 104.* alibi autem ferè perpetui carceris poena successit.

30. Sextò, Incarceratio: quæ custodiæ & poenæ causâ decerni potest, *c. Quamvis 3. in 6.* Causâ custodiæ in clericis decerni à iudicib⁹ Ecclesiasticis potest, quâdo de fuga sunt suspecti, *c. Si clericos, de Sent. excom. in 6.* & protrahi solet, quousque iudicium durat, Streinius *Summe Jur. Canon. p. 3. Tit. 16. §. 2. dub. 14. n. 2.* Ejus autem solius causâ decretus carcer, ut honestus & corporis non afflictivus sit, oportet: neque, nisi præmissâ informatione de infamia aut indicis criminis, & cum de fuga suspecti sunt, adhiberi debet, hòc ipsò; quòd incarcerationi etiam sola infamiam, & non facillè reparabile præjudicium consueverit asserre, Felinus *in c. Cum super 17. de Sent. & re judic. Jason in l. Si se 4. §. 6. ff. de Re judic. & Pialecus Prax. Episc. p. 2. cap. 4. art. 14. n. 2.*

31. Poenæ causâ, licet, spectatò Imperiali, ad vincula & carcerem perpetuum damnari soli servi, *l. Servus 10.* liberi autem homines delinquentes eò supplicio coerceri non potuerint, *l. Incredibile 6. C. de Poenis.* Ecclesiasticòs tamen Jure & tribunalium usu, tam perpetuus quàm temporaneus, carcer est receptus: & clericis criminum capitalium (non quorumcunque, sed Jure exprestorum, *c. Excommunicamus 15. de Hæreticis c. Quamvis 3. c. Felicit 5. hinc in 6.* & propter quæ in foro Seculari mortis naturalis (non simplicis, ut cum Innocentio *in c. Tue 6.* & Panormit. *ibid. n. 5.* existimat Oliva *cit. q. 10. n. 11.* sed obeorum enormitatem atrocioris, v.g. ignis, rotæ, damnationis ad bestias, lacerationis membrorum) poena infligitur, reis decerni consuevit, Diaz *Pract. Crimin. cap. 137.* & Streinius

cit. dub. 14. n. 4. Cujus rigor, licet ob criminis valde enormis atrocitatem inclusis exasperari de Jure aliquando ita possit; ut non nisi pane doloris & aqua angustia sustententur, *c. Novimus 27. de V. S. & contra vitæ subsidium mortis solatium invocent, c. Felicit 5. V. Si quis verò, in 6.* sollicitè tamen cavendum est; ne alimenta aliæque vitæ necessaria subtrahantur incarcerationi; quòd, si huic eorum defectus esset causa mortis, ab Episcopo ita severè procedente, irregularitas contraheretur, ut cum Zabarella *in Clem. 1. de Poenit. & Remiss. q. 7.* & Panormit. *in c. A nobis 5. de Apostasia n. 1.* advertunt Tholosan *Synrag. Lib. 31. cap. 33. n. 5.* Pialecus *l. cit. & Vallens. ad hanc Rubr. §. 2. n. 2.*

Septimò, Ergastulum, sive carcer affinis tabernis, destinatis ad opus & labores mancipiorum deteriorum: in quæ personas Deo dicatas, præsertim Moniales ruperit & impudicè Videntes, olim detrusas, Salomon, post *can. Cum beatus 8. dist. 45. & can. Impudicas, 27. q. 1.* habetur, & tradit Tholosanus *Partit. Canon. Lib. 4. tit. 25. n. 8.*

Octavò, Confiscatio honorum, *c. Vergentia 10. de Hæreticis c. Cum secundum 19. ibid. in 6. c. Super 25. de V. S.* quæ, si clericis per sententiam infligatur aut criminis, cui ea à Jure inflicta est, rei declarentur, ipsorum bona, si beneficium habeant, applicantur Ecclesiæ, à qua stipendia receperunt, *c. Excommunicamus 13. §. Dammati, de Heret.* Si verò nulli Ecclesiæ servierunt, bona eorum perveniant ad fiscum Ecclesiæ sive Episcopi, in pios usus distribuenda, Farinac. *Prax. Criminal. q. 190. à 154.* Quæ, licet de Jure ita se habeant, & quoad beneficialia sive intuitu Ecclesiæ quæsita, indubitata sint; cum ista à clericis in pios tantum usus valeant expendi, & post eorum obitum Ecclesiis cedant, *c. 1. 6. Cum in officio*

B b b 3

7. c.

7. *C. Relatum 12. de Testament. quoad bona tamen patrimonialia Ecclesiis agrè cedit Fiscus Secularis. Imò, ubi clerici de beneficalibus liberè disponunt ac testantur ex consuetudine, etiam hujusmodi bona, quod ibi instar patrimonium censeantur, fisco Seculari cedere, præter alios notant Sanchez Lib. 2. Moral. cap. 20. n. 25. & Oliva de Foro Eccles. p. 2. q. 8. n. 21.*

ARTICULUS III.
De Irregularitate,
SUMMARIUM.

34. *Definitio Irregularitatis:*
35. *Qua Jure Ecclesiastico:*
36. *Non etiam Civilis, Naturali aut Divinò imponitur.*
37. *Differt à Censuris ac Depositione:*
38. *Oriturque vel ex defectu, vel ex delicto,*
39. *Non solum veniali aut merè inter-nò:*
40. *Sed externò etiam occultò.*
41. *Ea non contrahitur in dubio, an alicui Jure sit annexa.*
42. *Contrahitur à dubitante, an homicidij causa ipse, vel alius sit.*
43. *Non contrahitur à celebrante in dubio de contracta censura,*
44. *Vel commissa mutilatione,*
45. *Et ipsò homicidiò, cum id secretum ignoratur.*
46. *Contrahitur ab ignorante, eam delicto Jure annexam.*
47. *Irregularitas impedit licitam susceptionem ordinis,*
48. *Usurque sive exercitium suscepti,*
49. *Et affectuionem beneficij Ecclesiastici.*

50. *Aliquando lapsu temporis, aliquando Religioni professione,*
51. *Vel superioris Regularis dispensatione tollitur.*
52. *Semper Papa, & Aliquando Episcopi dispensatione aboletur.*

NOnò, Irregularitas, quæ sic vocatur, quòd deviatio sit à Regula, à priscis Ecclesiæ PP. constituta pro iis, qui ad sacra ministeria admittuntur: estque Impedimentum Canonicum directè & primariò impediens Ordinum susceptionem, & in consequentiam ac secundariò susceptorum usum, Sylvester V. *Irregularitas*, n. 1. Navarrus *Manual. cap. 27. n. 191.* Covarruvias in *Clement. Si furiosus*, p. 1. pr. n. 1. & Suarez de *Censur. disp. 40. f. 1. n. 1. & 2.*
Dico, *Canonicum*, Imprimis; quia non ab homine sive per judicis sententiam; sed à solo Jure, *c. Is qui 18. pr. de Sent. excom. in 6.* eoque non particulari v.g. statuto dioccesano, sed comuni irregularitates omnes sunt constitutæ, *citt. Covarr. n. 3. Suarez f. 4. à n. 8. & Laiman Lib. 1. tract. f. cap. 1. n. 5.* Deinde; quia irregularitates omnes proditæ sunt Jure Ecclesiastico, non Civili; quia istius Conditiones de sacrorum Ordinum susceptione, usque, tanquam spiritualibus, disponendi non habent potestatem, *c. Decernimus 2. c. Quanto 3. de Judiciis, c. Si judex 12. ibi, Quia de re Ecclesiastica & spiritualis est, de Sent. excom. in 6.* Neque Naturali; quia ex isto orta sacre Ordinationis & ministerii impedimenta, ut amentia, defectus membrorum necessariorum, Ordinum quidem incapacitates, non etiam irregularitates propriè sunt; quòd hæc capacitatem in persona supponant. Neque etiam Divinò, cum; quia omnium, quæ defacto sunt, irregularitatum nulla hoc Jure est constituta; tum verò; quia, licet ad